

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastonj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 4.

V Ljubljani, 10. februvarija 1899.

Letnik V.

Kako si morejo delavci po- magati?

II. Delavske zveze na Angleškem.

Sredi prve polovice našega stoletja se je začelo gibanje med delavci. Veliki obrt je bil takrat na Angleškem najbolj razvit; zato imamo tudi tam prve začetke delavskega združevanja. Tvorničarji so uboge delavce pritiskali, kjer in kolikor so jih mogli. Plače so kar na jedenkrat zelo padle; cena za živež je pa vedno rastla. Pri tvornicah je bilo na mnogih krajih tako naprejeno s plačo, da se je delavcem le malo plačevalo v denarjih, marveč da so se jim dajale po večini marke, s katerimi so potem v fabrikantovi stacuni kupovali blago. Blago je bilo slabo in drago. Kapitalisti so tako drli delavce dvakrat.

Delavci so se konečno vzbudili in se jeli združevati. Izprva so bile njihove zveze tajne. Imeli so svoje shode, zlagali so nekaj denarja v skupno blagajnico, širili so misel vzajemnega delovanja med svojimi tovariši, in ko so se čutili dovolj močne, so stopili pred tvorničarja in so mu izjavili svoje zahteve. Ker so trdno držali skupaj, so mnogo dosegli. Tako se je vtrjevala sama po sebi njihova organizacija. Pripomniti moramo, da se te organizacije niso prav nič brigale za politiko, marveč da so samo skrbele za gospodarsko izboljšanje delavskih razmer. Imenovale so se delavske zveze — po angleški besedi *tréd-junjens* (Trade Unions). Razširile so se v kratkem času po celem Angleškem. Delavci so poleg tega, da so s temi zvezami velikrat dobili pri delodajavcih kak uspeh, poskrbeli tudi za druge

važne stvari. Z denarjem, ki so ga zlagali, so podpirali svoje ude v bolezni, skrbeli za njihov pogreb, pomagali onemoglim, vdovam in sirotam. Prva delavska zavarovanja so se tako pričela. Bolniške blagajne i. t. d. imajo svoje korenine v teh zvezah.

Ravno dne 24.—26. januarja letošnjega leta so imele angleške delavske zveze v Menčestru shod. Bilo je navzočih 280 delavskih zastopnikov v imenu jednega milijona delavcev. Pri tem shodu so se razgovarjali o tem, naj bi za vse delavske organizacije napravili skupno zvezo. Že večkrat so se sicer razgovarjali o tem, toda vselej so se pokazale ogromne težave. Še le v Menčestru se je sklenilo, da se skupna zveza vendar le ustanovi. Glavni vzrok k temu je združenje kapitalistov, ki so tudi med seboj jedini, kedar se gre za njihove koristi.

Nova zveza se bo imenovala »splošna zveza delavskih zvez«, — po angleški: *D'ženerel federéšn of tréd-junjens* (The General Federation of Trade Unions). Dozdaj še nima mnogo udov, a upajmo, da se lepo razvije. Krepe delavske zveze, ki imajo mnogo denarja, se bodo najtežje pridobile za skupno zvezo, ker jih ni volja, da bi s svojim denarjem podpirale slabejše. Manjše organizacije dobodo lahko, ker jih je več, vpliv na večje. Odbor, ki bo vodil zvezo, bo štel 15 mož. Mi želimo ti zvezi, obilo sreče.

Vsak pameten človek mora priznavati, da so te zveze izredno mnogo koristile. Delavci so dobili moč v roke. Njihovih organizacij so se krivični in dobičkaželjni podjetniki bali. Če niso hoteli z lepa odnehati, kar so po pravici zahtevali delavci, so se jim pa vsta-

vili s tem, da niso hoteli več delati. Napravili so stavko ali kakor pravi angleška beseda — *st r a j k* (strike). Bili so zelo lepo zvezani. Če je n. pr. delavcev kazalo preveč in so se morali bati, da bi drug z drugimi v splošno škodo ne tekmovali, so se dogovorili med seboj, koliko jih mora zapustiti Angleško. Včasih jih je kar po več sto ostavilo svojo domovino in šlo v Belgijo, na Francosko, posebno pa v Ameriko iskat zaslužka, da so tako tisti, ki so doma ostali, imeli lažje boj s kapitalisti. Po pravici moramo priznavati, da je bilo tudi med tvorničarji več takih, ki so bili veseli delavskih zvez in ki so roko v roki delovali z njimi. Zveze so skrbele zared in jednost med delavci; delodajavci so se pa v vseh važnejših stvareh posvetovali z njimi.

Rekli smo že, da so dobili delavci veliko veljave s temi zvezami. Če se je n. pr. namerilo, da je delodajavec brez vzroka odslovil kakega delavca, se je zveza potegnila za svojega tovariša. Sploh so v kratkem času dosegle te organizacije tako moč, da ni mogel noben delavec dobiti dela v kaki tvornici, če ni pristopil k dotični zvezi. Pripomniti pa moramo, da so bile zveze sprva samo krajevne. Delavci jednega podjetja so se združili v jedni zvezi. V mnogih ozirih je bilo to zelo dobro. Še-le kasneje so se posamne zveze jele družiti med seboj.

Tekom časa so si nekatere delavske zveze nabrale mnogo denarja, tako da so si marsikje napravili lastne tvornice, kjer so delali sebi — v svoj lastni dobiček. Pri teh zvezah so bila po večini tudi konsumna društva. Vzlasti konsumna društva so se tako lepo razvijala, da so delavci stvari, ki

LISTEK.

Agitator.

Slika, spisal Lipe Vrhovski.

II.

»Kaj imajo le nocoj tako zanimivega pri »Žabi«, da se ljudje kar trumoma valé tjekaj? vpraša čevljar Senica svojo ženo zvečer, ko se je mračilo. Njegova kočica stoji namreč prav tik veste, par streljajev više od one krčme. »Že dolgo gledam skozi okno, pa še vedno hrujejo mimo. Steklarji nimajo svojega »bala sedaj, temuč v predpustu, kamnolomci ravno tako. In sedaj gredó kar vsi vprek tje, se par kmetov in hlapcev sem videl zraven. Kaj bi le bilo?«

»Nekaj novega baje bo«, odgovarja mu žena, »tisti Grintarjev Janez je neki prisel danes in pa kakšen gospod je zdaj! Sosedova Urša mi je od večernic gredé pravila, da bode nocoj ondi pri »Žabi« pridigoval in povedal nekaj čisto novega.«

»Da te plentaj«, začudi se Senica, »to mora biti kaj posebnega! To moram tudi jaz slišati, ker ni daleč in imam še ravno pot tje nocoj.«

»Kakšen pot? Si pa že zopet žejen menda? Bog in sveti Florijan naj pogasita tvojo večno žejo!« godrnja žena, ali nič ne pomaga to, mož se ogrne v praznje in že odpira duri.

»Da veš, Tomanovemu hlapcu sem zadnjič pozabil pomeriti čevlje, danes sem ga pa videl iti doli, bode za to priložnost.« Rekoč zapre vrata in godrnja: »Priložnost kakor nalašč za me, ha, kako se ženskam lahko nalaže!«

Pri »Žabi« je bilo nocoj že kakor v čebelnem panju pred rojem. Že od zunaj je viselo par svetilnic, da se je lahko našel uhod, par kamenitih stopnic in vrata. Ko Senica stopi skozi vrata, skoraj ostrmi. Vse polni lučij ob stenah svetilo je šumeči množici pivcev, kateri so zasedli že vse prostore in povsod glasno kramljali. Tu je bil že skoraj prepir, ondi kletev, tam krič, spet

tam je pijan fant že mahal, — da mu ni tega ubranil hladnejši tovariš. Sploh se je videlo na prvi hip, da steklenice na mizah niso se zastonj nosile v klet in nazaj.

»No čevljarček ti drobni«, zarohni močan glas vaškega fanta, »ali si ti tudi prilezel? Prav imaš, ne bo te grevalo, boš vsaj kaj slišal! Pa menda še nimaš kam sesti? E, pa stoj, saj boš še rastlel! Na, pij!«

Se več takih »pozdravov« je slišal Senica, ko se je drenjal med radovedno vaško mladino pri vratih. Od tu je lahko videl na prednjo stran glavne sobe, kjer je bil napravljen precej okinčan oder, zraven njega pa majhna mizica. Tam opazi med drugimi Senica gosposkega človeka, katerega komaj razmotri za Grintarjevega Janeza. »Tè, tè, tolikrat sem mu že čevlje sival paglavcu, sedaj pa je takšen gospod!« čudi se na tihem.

Ura odbije šest. Čedalje večji hrup pivcev se na dano znamenje mahoma poleže in sedaj stopi naš Janez na oder. Po glatkem pozdravu začne govoriti o težavah delavcev in

so jih potrebovali, začeli sami izdelovati. Pri nas hrumé proti konsumnim društvom. Naj se tisti močje, ki mislijo, da bodo s tem kaj dosegli, ozró na Angleško, kjer so konsumna društva splošna navada in kjer imajo njihove zveze velikanska skladišča, da je tako rekoč vsa trgovina s konsumnim blagom v njihovih rokah.

Z denarjem je rasel tudi v drugih ozirih delavski vpliv. Mnogi delodajavci so na Angleškem začeli deliti svoji dobiček z delavci. Akcijske družbe so se tako ustanovile, da so si delavci polagoma zaslužili lastne akcije in so tako imeli besedo pri podjetju in delež pri dobičku. Sedaj je na Angleškem mnogo takih veliko-obrtnih zavodov, kjer imajo že delavci večino akcij v svojih rokah.

Z velikim veseljem nas mora navdajati, ko čujemo o teh vseh angleških sobratov. Socijalni demokratje radi zabavljajo proti njim. Delavske zveze na Angleškem so se pričele davno preje, nego je butila socijalna demokracija na dan. Socijalni demokratje so jih hoteli spraviti v svoj tabor, toda ni šlo in tudi v prihodnje ne pojde. Zato so pa hudi nanje. Delavske zveze dobro vedó, da bi bila njihova smrt, če bi se izročili komandi raznih kričočev, ki s tem, da mešajo povsod svoje protiverske in revolucijske misli, vse ostrupljajo. Njihov razvoj je jasno pokazal, da take zveze morejo vspevati le tedaj, če jim je skrb za gospodarsko zboljšanje jedini namen. Kaj bo čez sto let, se ne morejo in ne smejo brigati. Njihova dolžnost je v gotovih razmerah ukreniti, kar je potrebno in izkoristiti vse, kar je mogoče, v svoj blagor. Lep vzgled so nam. Tudi v Ameriki so se osnovale zveze po angleškem vzorcu. Na Nemske in pri nas je pa njihova zgodovina drugačna, ker tu so se ustanovljale v zvezi s socijalno demokracijo. Prihodnjič pojasnimo njihov razvoj.

Kako se pri nas zakon spolnuje.

Pri nas v Avstriji je že več časa zakon v veljavi, s katerim se dovoljuje samojednajst ur delati na dan. Ta zakon je pri nekaterih samo na papirju, kjer se dela mesto jednajst ur na dan trinajst ali še več ur in celo v takih tovarnah, kjer bi bilo tudi deset ur dnevnega dela mnogo preveč. Ako je človek cel dan pri ognju in mora težko kladivo vihteti ali pa drugo težko delo opravljati, je gotovo preveč in ni čuda, da se celó drugi kateri niso delavci in imajo vendar srce tudi

za zatiranega delavca, zgražajo nad takim zatiranjem ubogih delavcev. Toliko bolj smo pa mi dolžni, da se potrudimo, da se odpravi vnebovpijoča krivica. Seveda nekaterim podjetnikom je zakon in delavec vse nič, samo da gre v njih nenasiten žep mastni dobiček, ako tudi delavec pogine vsled prevelikega napora.

Že smo večkrat pisali v našem listu, kake krivice da se godé delavcem vsled pretežkega in pa dolgega dela. Tudi smo že opozorili obrtnega nadzornika, da, kadar pride nadzorovat, da bi se res prepričal o žalostnem položaju delavcev, ali do sedaj zaman.

Pa kako naj se neki prepriča obrtni nadzornik o delu in o položaju delavcev, kjer se niti ne zmeni za nje. Prigodilo se je celó, da je prišel obrtni nadzornik v tovarno nekoliko preje, predno se je delo končalo in je počakal toliko časa v pisarni pri gospodarju, da se je delo končalo, in ravno ko so šli delavci iz tovarne, je šel nadzorovat in se prepričati o delavcih in o nevarnosti pri delu.

Kadar ni niti enega delavca v tovarni in celó stroji počivajo, je jako lahko konstatirati, da je vse v redu in brez nevarnosti. Ako pa pride, kadar se še dela, seveda se najprvo pokloni gospodom in potem gre nekoliko tudi v tovarno pogledat, spremljan največkrat od gospodarja ali njega namestnika. Kako pa more potem delavec povedati svoje težnje, ako mu gospodar za hrbtom stoji, in seveda posluša, kaj kak delavec reče, in navadno ga pa pelje k onemu, kateri ima kak boljši zaslužek, in seveda mu reče, daje zadovoljen in da je vse v redu. Obrtni nadzorniki, ako so postavljeni zato, da nadzorujejo, kako se kje dela in zato, da gledajo, ali se spolnuje postava tudi od delodajalca nasproti delavcu, naj res, kadar pridejo nadzorovat, nadzorujejo in ne samo gospodarje obiskujejo. Ako se pa hočejo resnično prepričati, naj vprašajo delavca samí, ne pa v navzočnosti delodajalcev, potem se bode lahko natančno prepričal, ali se postava spolačuje ali ne. Ako se prepriča, da se postava zametuje, potem naj pa postopa tudi proti delodajalcem odločno jih prisili, da se naj tudi spolnujejo svoje dolžnosti nasproti delavcem. Žalibog, da se mnogokrat prigodi, da se obrtni nadzornik boji delodajalca ali njegovega namestnika, da se ne upa postopati pravično in zahtevati pravice delavcem, kar se lahko dokaže, da se je že tako zgodilo. Vse sotrpe pozivljemo, da na nam naznanijo, kateri še niso, kjer se jim godé take krivice, da mo-

remo storiti potrebno in zahtevati naše pravice na višjem mestu.

Naša organizacija.

Slovensko katol. del. pevsko društvo »Zvon« sklicuje svoj letni redni občni zbor na dan 19. februarja dopoldne ob 9. uri v društvene prostore pred Škofijo št. 14. I. nadstropje. Dnevni red: 1. pozdrav predsednika. 2. poročilo tajnika. 3. poročilo blagajnika. 4. poročilo pregledovalcev računov. 5. volitev odbora. 6. razni predlogi in vprašanja. K polnoštevilni vdeležbi najljubše vabi Odbor.

Občni zbor I. ljublj. delav. konsumnega društva vršil se je včeraj dopoldne ob 9. uri v dvorani »Katoliškega doma« ob precejšnji vdeležbi. Po otvoritvi zbora je predsednik g. Pliberšek v kratkih potezah omenjal društvenega delovanja v minulem letu ter potem s krepkimi besedami opominjal zadružnike, naj se z vedno večjo vnamo oprijemajo dobre stvari, ki bo obrodila tem boljši uspeh, čim bolj se zanj zavzema vsak posamezni član. Društveni odbor se je po moči trudil za prosep društva in vse storil, da je zadovoljil zadružnike. Vsem se kajpada nikdar ne bo moglo ustreči. — Nato je poročal obsirneje o društvenem delovanju blagajnik Rakovec. Iz njegovega poročila posnemamo, da je imel odbor 22 deloma zelo dolgotrajnih sej, v katerih je vkrepal o naročilih zadnjega občnega zbora ter o premnogih drugih vprašanjih. Vpeljala se je v društvo električna razsvetljava, sklenile se zveze z raznimi zadrugami in večjimi trgovskimi tvrdkami ter poskrbelo za lastno nabavo moke. Društvo je pristopilo k »Gospodarski zvezi« ter kot ustanovnik k »Slovenski kršč. sobij. zvezi«. Odbor se je poklonil novemu presvetlemu vladiki, ki je nato počastil društvo tudi s svojim obiskom. — Članov je imela zadruga koncem leta 263 s 3769 30 gld. vplačanimi deleži. Prometa je bilo nad 53 000 gld. in znaša kosmatí dobiček 2655 gld. 83¹/₂ kr. Rezervni zaklad znaša 406 15 gld., vrednost inventarja pa 540 40 gld. Kot dividenda se razdeli mej člane 258 08 gld. Oba poročila je zbor odobruje vzel na znanje. — Mesto odstopivših članov so bili voljeni v odbor gg. Bahar, Golmajer, Moškerc in Tomažič, v nadziralni odsek pa gg. Gostinčar, Jakopič in Rakovec. — Konečno se je sklepalo še o določitvi kredita in uvedbi kreditnih znamk ter določilo sv. Antona Padov. društvenim zavetnikom, katerega god naj se vsako leto slovesno obhaja. — Zahvalo za vztrajnost in zopetnim opominom na krepko mejsebojno delovanje je predsednik malo pred 1. uro zaključil peti občni zbor.

Slovenskega delav. stavbenega društva občni zbor vršil se je, kot je bilo naznanjeno, 29. jan. dopoldne ob 10. uri v dvorani »Katol. doma« ob obilni vdeležbi.

kmeta v sedajnem času, o bedi, trudu, skrbih in žuljih njihovih, da se je marsikomu srce tajalo. Nato je začel o vzroku te njih nadloge in s tem zadel je ob bogatine in »farje«. Ko se je že teh naveličal, povzdigne mahoma glas, rekoč: »Tako je bilo to do sedaj, ali zanaprej več ne bo! Naznanjam vam namreč veliko radost, katera lahko vsakega od Vas razveseli, da dobimo namreč novo postavo, po kateri bomo imeli vsi jednako pravico! To pravico dobimo najprej s tem, da bomo imeli pravico voliti vsi moški ljudje, kar se bode že v kratkem godilo. Volili bomo pa le takšno močje, kateri se bodo v resnici za nas trudili, ne pa kakor so sedajni kmetški poslanci, ki le z »gospodo« držijo. Zato pa je treba vam, dragi delavci, poguma in gorečnosti na dan volitve, da to dosežemo. Ali mi obljubite, da boste vse to storili, kar vam nasvetujem?« Nekaj glasov zakliče: da! drugi pa molčijo.

»No vidim, da še niste dobro poučeni in prepričani. Povem vam toraj še več. V par

mesečih bomo imeli po celej državi volitve v državni zbor, kjer se delajo postave. Sedaj so imeli tam poslance le gosposki ljudje, nekoliko so jih volili tudi kmetje, ali premalo. Sedaj pa se bo začel nov volilni razred, tako imenovana peta vrsta ali »kurija«. Tam dobé pravico voliti vsi moški nad 24 let stari, ako sicer nimajo kakega madeža hudo delstva na sebi. Takšnih »delavskih poslancev« se bode izvolilo okoli sedemdeset, kateri bodo imeli veliko pravico za delavca se potegovati, samo da izvolimo za to prave močje!

In pa kaj bodo nam storili dobrega? me morda kdo vpraša. Kakor sem že rekel, oni nam bodo pridobili srečo s tem, da se bo skovala postava enakopravnosti. Seveda to velja glede imetja ali premoženja. Ne bo ti treba, dragi delavec, več zmrzovati in se truditi, ko boš dobil svoj delež od svetovnega bogastva! Dragi moji, vi ne verjamete, koliko je po nekaterih skladnicah in zakladnicah nakopičenega vsakovrstnega blaga in pa

denarja! Ko se to razdeli med vse ljudi, bodo srečno preskrbljeni, da jim ne bo treba še več mučiti z delom in gristi suhe skorje kruha. Ako bogatin brez dela poseda pri polno obloženi mizi dobrih jedil in pijače, ali je prav potem, da mora revež z žuljavimi rokami beliti si večkrat svojo borno jed z solzami? Ne, to ne sme več biti! Mi smo dosedaj vse to trpeli zato, ker smo bili kakor otroci, nevedni, plahi in nespametni, da smo nosili breme težav za vse ljudi — tudi gospodo! Še vol in osel se včasih naveličata težkega dela, le mi naj bi pa vozili našo butaro na večno? Ne in nikdar ne! Da pa se tega znebimo, moramo pri volitvah sedaj se pobrigati na vse moči, da zmagamo. In izvoliti hočemo za poslance močje, ki bodo na ta način za nas delali, da skoraj dobimo zaželjeno postavo enakopravnosti! Živela jednakopravnost in živeli vsi, ki se zanj trudijo!«

(Dalje sledi.)

Načelnik g. dr. I. Janežič otvori zborovanje, pozdravi navzoče, konstatuje sklepčnost ter potem v daljšem, poljudnem govoru omenja društvenega delovanja v prvih osmih mesecih društvenega obstanka. Omenjal je ovir, s katerimi se je moralo boriti ravnateljstvo v začetku in ki so se z napornim delom malone že popolno odstranile, in se je že v tem kratkem času dosegel lep uspeh. Ni se sicer vse tako izvršilo, kakor je želelo ravnateljstvo, upanje pa je, da se bo v tem oziru obrnilo na bolje, posebno ker je društvo z novim letom nastavilo neobhodno potrebnega nadzornika, in ker je pridobilo v zadnjem času tudi na zunaj več ugleda. — Poročili tajnika in blagajnika sta se odobrúje in s pohvalo vzeli na znanje. Članov je šlo društvo koncem leta 1898-97 s 322 gl. 40 kr. vplačanih deležev. Zgradijo je minulo leto deset prijaznih pritličnih hiš v Stepanj vasi, napravilo tam vodnjak ter si zagotovilo stavbišča, na katerih bo tekom leta zgradilo večje število poslopij. Prometa je imelo društvo 15.296 gl. 35 kr. Društvena aktiva so znašala 12.153 gl. 78 kr., pasiva pa 11.784 gl. 42 kr., toraj izkazuje društvo 369 gl. 36 kr. čistega dobička. Pri volitvi sta bila po žrebu izstopivša člana ravnateljstva gg. dr. J. Janežič in Fr. Ziller zopet izvoljena; kontrolorja sta gg. dr. Ign. Žitnik in J. Sedmak, revizorji gg. J. Komar, J. Podražaj in J. Avšič, člani razsodišča pa gg.: dr. Krek, J. Marinko, J. Rakovec, Jos. Oblak in Al. Luknar. — Visokost rezervnemu zakladu za dobo petih let se je določila na 5000 gl., ter se je na predlog gospoda Gostinčarja soglasno sklenilo, naj si društvo izbere zavetnikom sv. Jožefa ter kolikor mogoče slovesno praznuje vsako leto njegov praznik. Bog daj na priprošnjo zavetnikovo društvu tudi v bodoče svoj blagoslov!

Predpustna veselica »Slovenske krščansko-socijalne zveze« v Ljubljani bode, kakor smo že poročali, prihodnjo nedeljo, 12. t. m. Vspored: 1. Koračnica iz »Prodane neveste«, udarja »Zvezin« tamburaški zbor, 2. »Čolnčku«, 3. »Zvečer«, poje »Zvon«, 4. »Deček in senica«, prizor, 5. »Ruski ciganski valček«, 6. »Naprej zastave«, udarja tamburaški zbor, 7. »Kje je meja«, izvirna igra v jednem dejanju, spisal Simon Ogrinec, 8. »Svibanjska ružica«, udarja tamburaški zbor, 9. »V Gorenjsko oziram se skalnato stran«, 10. »Sveta noč«, poje »Zvon«, 11. »Marica«, udarja tamburaški zbor, 12. »Slovenija in njena hčerka Slovenka«, prizor, 13. »Sretan imendan«, udarja tamburaški zbor, 14. »Župan«, izvirna šaloigra v dveh delih, spisal Miroslav Vilhar. — Vstopnina: sedeži I. vrste 50 kr., II. vrste 40 kr., III. vrste 30 kr., IV. vrste 20 kr. Sedeži na galeriji 30 kr., Stojišča 10 kr. Vstopnice se prodajejo v prodajalnici pri Štefetu. Blagajnica se odpre ob 6. uri, začetek ob pol 7. uri zvečer. K obilni udeležbi vabi — Odbor.

Zabavni večer katoliškega društva za delavke. Zopet se je pokazalo 2. febr. da mlado društvo za delavke šteje mnogo prijateljev in podpornikov. Prostrana dvorana katoliškega doma je bila pri veselici natlačena. Po kratkem, a krepkem nagovoru č. g. društvenega predsednika, v katerem je povdarjal mej drugim, da je društvo lansko leto izdalo nad 300 gl. za obolele in potrebne članove, in priporočajoč je še nadalje blagonaklonjenosti občinstva, iznenadil nas je mnogobrojni društveni pevski zbor s tremi točkami, katerih vsaka je imela svojo vrlino in zanimivost. Mogočno-milo je donela krepka društvena pesem po dvorani. Čutili smo, da gre društvencam od srca. Takoj potem pa so zažvrgolele živahno Slomšekovo »Predico«, katero je čast. gosp. Ferjančič, kapelan šentjakovski zložil navlašč za društvo. Prav tako je nastopni »Venček narodnih pesmij« sestavil isti gospod iz namena, da ga proizvajajo društvence pri svojih zabavnih večerih. Lepo je v njem združil živahnost in resnobo, radost in žalost, poskečnost in čuvstvenost naših narodnih pesmij. Z veseljem in z velikim zanimanjem smo jih poslušali, zlasti zato, ker je bilo proizvajanje čisto in blagglasno, in se vnema, dasi je venec dolg, ni poglela do zadnje kitice. Pri

sklepu je pač vsakdo izmed navzočih na tihem obujal željo, da bi slovelo pošteno slovensko dekle, dokler slovenski rod po zemlji hod. Zatem se je predstavljala igra »Indijski siroti«. Posamne vloge so društvence pogodile bodisi po izbiri obleke, bodisi po deklamovanju in kretanju. Vražarica Zita in sirota pa njiju skrbna mati, usmiljene sestre in gospa — rešiteljica — vse so bile na svojem mestu. Za sklep pa je podalo društvo še predpustno zabavnico, katero je v ta namen priredil vnet podpornik in prijatelj društveni, č. g. dr. I. J. pod naslovom »Kukavica — modra tica ali boj za doto«. Stara teta je bila čudno v se zamišljena zaradi svojega praznoverja. Njene nečakinje pa so jo vsaka po svoje obdelovale s pomočjo nedolžne prevare, da se je slednjič vendar le vdala in prispela k doti za Režiko. Igro samo je močno poživila ciganka Dora, in da je bilo več smeha, zato je pošteno in šegavo poskrbela kuharica Špela. Občinstvo se je pogosto odzvalo z glasnim smehom in naposled vse predstavljateljice odlikovalo z burnim priznavanjem. Zadovoljni smo se ločili, zadovoljni z uspehom zabavnega večera, iskreno pa želeč, da bi se društvo širilo bolj in bolj, da bi postalo skoro zavetišče in zatočišče vseh poštenih deklet, ki naj se poučujejo in zabavajo mej seboj, ter tako ohranijo — kar je največ vredno — poštenje in blago srce.

»Slovenska krščansko - socijalna zveza« v Ljubljani je imela svoj občni zbor pretekli četrtek ob 1/2 10. uri dopoldne v »Katol. Domu«. Ker smo tekom leta o vsaki »Zvezini« prireditvi posebej poročali, omenjamo le, da so bili izvoljeni v odbor: predsednikom Ivan Kregar, podpredsednikom Fr. Ziller, tajnikom Ivan Štefe, tajnikovim namestnikom Jož. Gostinčar, knjižničarjem R. Moškerc, njegovim namestnikom J. Pipp, blagajnikom I. Sedmak, njegovim namestnikom Mittermajer, in odborniki: Luka Smolnikar, Karol Pollak, Karlič, dr. Debevec, namestnikom: Žnidaršič, Fabijan, Trefalt, Finžgar. Revizorji: Avšič, Mervič, Rakovec. Občni zbor si je za zavetnika krščansko-socijalne organizacije izbral sv. Mihaela. Prvim častnim članom je bil jednoglasno izvoljen veliki društveni dobrotnik g. Karol Pollak. Radostno se je vsprejelo naznanilo, da se oživiljenje »Ljudske knjižnice« bliža uresničenju. Večje število knjig so blagovolila poslati slavna društva: »Slov. Matica«, »Družba sv. Mohorja«, »Družba sv. Cirila in Metoda«, dalje knjigar g. J. Giontini, »Katoliška Bukvarna«, Dr. V. Gregorič, I. Babnik, Dr. Val. Foerster, uredništvo »Sloven. Lista«, drž. posl. Iv. Vencajz; poleg teh pa so poslali še manjše doneske razni dobrotniki. Želeli je, da bi odbor dobil še mnogo darov, da se skoro more otvoriti prepotrebna »Ljudska knjižnica«. Povdarjala se je potreba dobiti skupno stanovanje vseh kršč. socijalnih društev v Ljubljani.

Z Notranjskega — Laze, 25. januarja 1899. Sprejmi, ljubi Glasnik, nekoliko misli in želj iz peresa priprostega delavca. Saj si v prvi vrsti glasilo naših teženj in interesov. Delavci ne znamo in ne moremo pisati ne reševati korenitih in temeljitih učenih vprašanj socijalnih, političnih in verskih, zato se zadovolji tudi s temi-le vrsticami. V našem kraju smo posebno veliki reveži. Po zimi je hudo, ker ni zaslužka; ako pa je kaj, je zelo majhen. Hrane ni, še manj pa obleke. Po grajsčinskih gozdih je pod kaznijo vse brez razločka prepovedano; revež ne sme pobirati suhih drv, ne trgati lesčnikov, ne kopati češminovih korenin itd. Take stvari rajši pusté, da vse na mestu segnjó. Seveda ako plača vsako reč, mu dajo dovoljenje, toda kdo pa lahko utрпи večjo svoto? Liberalizem, ki se baha s človekoljubjem, svobodo in prostostjo, nas je vkoval tudi v tem oziru v najhujšo sužnost. V predliberalni dobi tega ni bilo, tako trdijo stari ljudje. Smeli so živino povsod prosto pasti, tudi drobnico: koze in ovce, katere je zdaj popolno povsod prepovedano pasti. Drobnica je bila za revniše ljudi in kmete na deželi velika dobrota, ki je dajala obilno živeža in volne za obleko, pa je vse uničil liberalizem s svojimi nekrščanskimi nazori, ki zasebno last predaleč žene brez vsake meje, brez krščanske ljubezni, da je nas ubožce in nemanjše popolnoma izključil izmed človeške družbe. Mili;

dragi gospodje prijatelji revežev-zatirancev, kateri imate blago voljo, moč in vpliv na višjih mestih pomagajte nam. Izobraženi stanovci si vedó pomagati in si v resnici tudi pomagajo; znajo dobro povedati svoje potrebe in potegniti se temeljito za svoje koristi. Mi delavci jim radi privoščimo, toda da se pa človeška družba za nas sužnje najmenj meni, če prav smo ljudje po Božji podobi kot drugi, in najbolj potrebni pomoči, to nas boli. Menim, da dovolj pričajo izgledi od vseh krajev sveta o neizmerni bedi proletarjata. — Nič boljši kot v gmotnem oziru ni pri nas v duševnem. Nimamo nobenega društva, ne shoda, kjer bi se skupno poučevali in vnemali o skupnih naših potrebah in težnjah. Naši delavci, kmetje in obrtniki niti pojma nimajo o kaki organizaciji, zato ker se malo ali nič ne bere. Priporočam vsem tovarišem, delavcem, kmetom in obrtnikom, berite radi in veliko. V vaji duha in telesa, v izobrazbi uma in srca je naša rešitev, saj je nam Stvarnik sam položil v naravo hrepenenje po resnici in pravici in k vsestranski popolnosti. Ne upirajmo se temu, da ne bomo žalili Stvarnika in sebi škodovali časno in večno. Za časne naše težnje so časniki, v prvi vrsti »Glasnik« in »Delavski Prijatelj«, potem pa »Domoljub« in »Primorski List«. Veliko bi se se dalo pisati o nevarnostih pri delu v gozdu in na železnici, koliko jih pride ob zdravje in življenje toda za danes naj bo dovolj.

Drobtine.

Mnenje, sloves, v katerem glasu je župnik pri ljudstvu, nabirajo po stari nelepi segi orožniki. Toda žal! ni mogoče pomagati. Ko sem prosil za župnijo N. in se je približal čas, da me deželni predsednik prezentuje, pride k meni nekega dne orožnik v svoji popolni opravi, ter me prosi, naj mu povem, kam da sem dostojen, ker ima nalog od glavarstva I., da naj v N. »povzveduje« o mojej dostojnosti in o tem poroča. Da pa to v kratkem izvrši, je došel naravnost k meni poizvedovat. To se je zgodilo pod okrajnim glavarjem, ki ni bil duhovstvu nasproten. Kaj bo storilo še le okrajno glavarstvo, ki je duhovstvu sovražno!? Kjer je duhoven definitivno nastavljen, tje je tudi dostojen. Dostojnost nima za duhovnika nobenega pomena, pač pa »poizvedovanje« po orožniku pri ljudeh. Ob času mojega umirovljenja mi je župan pokazal blanket take poizvedovnice od okrajnega glavarstva v L. Kakovo poročilo zamore dati priprosti ratarski župan o svojem župniku, zlasti, če je moral od župnika slišati kako posvarilo ali opominjevanje, to si vsak lahko misli. Kaj bo še le storil župan, krčmar, ali branjevec etc., kateremu vera ne diši, služba božja opovire dela, ki tega ali onega od župnika ni dobil v slepo ceno.

Velikanske sleparije z ogerskim vinom. Na Ogorskem imajo oblasti v zadnji dobi polno dela z židi, ki sleparijo en grós z vinom. Zadnjič je prišla v preiskavo veletvrdka David Grosz in sin v Abanj-Szantu. Sodnik je pregledoval kleti, kjer je bilo kakih 2000 h vina. Vzame okoli 50 vzorcev ter jih pošlje kemični preiskovalni komisiji v Pešto. Tega se je žid David Grosz ustrašil, prodal 1500 h vina in prav na hitro odpotoval v Ameriko. Žida Soferja v Polbzu je iznenadila komisija, ko je prideloval v kleti pravega »tokajca«.

Židovski sleparji. 2. jan. so na Dunaju prišli žida Samuela Weiss, rod. Ogra. Mož je okradal dolgo let tovarnarje. Poiskal je mladega človeka, napravil mu trgovino, priporočal ga po drugih agentih tovarnarjem kot človeka, kateremu se sme zaupati. Ko je bila prodajalnica polna blaga, prodalo se je vse pod ceno, napovedal konkurz in žid Weiss je pobral dobro polovico denarja. Pomagali so mu žid Rosenberger. Z Dunaja je ušel zapustivši 50.000 gl. dolga. Aleksander Klein je zapustil za seboj spomin 100.000 gl., Kohna so prijeli s pasivi 50.000 tisoč. Z njim so prijeli še Leon Hilfreicha, Samuel Schmilovitz; v preiskovalnem zaporu se pa nahaja še mnogo drugih krivonoscev.

Kmetiški upor na Ogorskem. V občini Gurba županije aradske so se rumunski kmetje uprli. Kmetje so bili opiti in zapeljani po nekem Kimaku na upor. Oboroženi s seki-

rami, motikami in drugim orodjem, ker niso imeli orožja, so napadu občinsko hišo in občinske upravitelje, katerim so grozili s smrtjo. Žandarmerija, ki je bila poklicana na pomoč, je dala zapreti kakih 30 oseb, ki so se pri rabuki iztaknili. Drugi so vsled energičnega nastopa žandarmerije zbežali in ušli.

Koliko je delavec vreden? Koliko nekateri gospodje sodniki cenijo delavca, kaže naslednji slučaj. V Železni Kapli je ustrelil nek gospod delavca. Zato so ga zaprli tri tedne. Ravno tam je ustrelil kmet srno in zato so ga zaprli tudi tri tedne. Torej človek in srna sta enake vrednosti. Seveda zato, ker je bil delavec.

Kranjska Industrijska družba je imela minulo leto 374.111 gl. dobička. Tako vlečejo tujci mastni dobiček iz domačih žuljev.

Posredovavnica za delo na Dunaju. Dunajski mestni zbor je vstanovil vlansko leto posredovavnico za delo. Kako potreben je bil ta zavod in kako blagodejno deluje, naj priča nekaj števil. Meseca decembra vlanskega leta je bilo ostalo od prejšnjega meseca oglasenih 4868 delavcev, med njimi 197 rokodelskih učencev; žensk se je pa oglasilo 750 in 19 vajenk. Tekom meseca jih je prirastlo med moškimi 1079 delavcev in 156 vajencev, med ženskami 483 delavk in 8 vajenk. Te velikanske številke nam pričajo, koliko ljudij išče na Dunaju dela. Za mnoge je posredovavnica poskrbela. Povprek lahko rečemo, da je tretjini žensk in četrtini moških dobila delo. Pomniti pa moramo, da je sedaj še le začetek in da bo ob nadaljnjem razvoju ta zavod vedno blagonosnejše deloval. V ljubljanskem mestu so tudi govorili, da ustanové občinsko posredovavnico. A dosedaj se ni o nji ne duha ne sluha.

Železniški minister Vitek je dne 24. januarja t. l. v železniškem odseku o povišanju plač pri državnih železnicah rekel te-le besede: »Dasi se je dosedaj marsikaj zboljšalo, se vendar zaveda uprava državnih železnic, da se more doseči zvišanje službenih dohodkov, za katero se poteguje osebe vsled velike draginje živeža, samo tako, da se splošno in načelno uredé dohodki vseh treh kategorij osebja. Uprava državnih železnic smatra torej za svojo nujno in važno nalogo čim najpreje dokončati vse priprave, da se določi temelj take preosnove uslužbenskih plač pri državni železnici. Z drugimi ministerstvi se že pogajamo in zares upamo, da bo preosnova stopila še letos v veljavo.« Mi le želimo da bi se te besede vresničile.

Nemška resnica. Graški nemško-nacionalni poslanec dr. Hofmann je izdal te dni knjigo z naslovom: »Boj za Nemštvo na Štajerskem, Kranjskem, Koroskem in Primorskem«. V ti knjigi se jezi, zakaj Slovenci ne pusté Nemcem, da bi se mogli brez ovire razprostriti do jadranskega morja. Ne zdelo bi se nam vredno v »Glasniku« omenjati tega spaka, toda Hofmann se spominja tudi naše kršč. socialne organizacije in zabavlja proti dr. Kreku; zato prijavljamo par stvari iz njegove pisarije. Po njegovi sodbi nimajo Slovenci nobene pravice do obstoja; vse kar počnó, je samo umetna baharija. Nemci morajo postati in ker nočejo, zato po njih. Na Kranjskem je po njegovem vse polno Nemcev; tako so n. pr. Zagorje, Litija, Postojna nemški kraji. — Pred nekaj leti 1893 je priobčil bivši koroski posl. A. bar. Du m r a j h e r pod naslovom: »južno-vshodno nemška pre-mišljevanja« (Süd ostdeutsche Betrachtungen. Leipzig 1893. Duncker & Humblot) prav tako prismo-darijo. V nji se je posebno kregal proti temu, da župniki kmečke fante pošiljajo v srednje šole. S tem se po njegovem vzgaja »polu izobražen proletarjat«, ki ima v sebi resne socialne in politične nevarnosti. Poznamo se! Ti Nemci hočejo imeti v Sloven-cih samo neumno ljudstvo, ki bi jim hlapčevalo. A hvala Bogu, tako se ne gremo l Nemštvo poznamo, ravno tako pa poznamo tudi liberalstvo in kapitalizem, ki je združen z njim. In če ne bodo drugi sloji pazili, da sovražnik ne vlomi med nas, bomo to storili mi — krščansko-socialni delavci.

Nekaj števil o državnih služabnikih. V celi Avstriji je: rudniških služabnikov 237, rud-

niskih paznikov 17, poštnih služabnikov višje vrste (pismonošev, sprevednikov, ekspedijen-tov, monterjev itd.) 5558, poštnih služabnikov nižje vrste 3862, uradnih slug 2094, slug pri okrajnih sodiščih 1897, solskih slug 378, cestnih mojstrov 382, nadzornikov pri rekah 61, služabnikov v tobačnih tvornicah 161.

Tri tedne je ležal s svojo umorjeno so-progo. Minuli mesec se je vršila v Znaimu na Moravskem sodnijska razprava proti 45-letnemu dninarju Antonu Sajberju obtože-nemu ubojstva storjenega na svoji lastni so-progi. Morilec je izvršil zločin na sledeči način: V mesecih oktober in november mi-nolega leta povpraševali so ljudje Sajberja po njega soprogi, in to radi tega, ker je ni bilo videti nikjer; ali on jim je vedno dru-gače odgovarjal. Dan za dnevom pa so ljudje opazovali, da izvira iz Sajberjevega stano-vanja mrtvaški vzduh, ki je postajal čim-dalje neznosljiv. Javili so to občinskemu uradu in žandarmeriji, kateri oblasti sta po-slali na lice mesta v to poklicano komisijo. Ker pa Sajber ni hotel odpreti vrat, morali so poklicati kovača, da jih odpre. Čeni ko-misije so, vstopivši v stanovanje, kar ostr-meli nad neznošnim vzduhom provzročeni-m po mrtvecu. Ko je brezvestni ubijalec opa-zil vstopivšo komisijo, skočil je raz posteljo, na kateri je ležal. Vprašan, kam da je skril svojo soprogo, pokazal je cinično proti po-stelji, raz katero je skočil. In res so našli pod pokrivalom mrtvo truplo umorjene zen-ske; na glavi je imela veliko rano provzro-čeno z nekakim rezilom. Sajber je precej izpovedal, da se je med 19. in 20. oktobrom sprl s svojo soprogo ter jo umoril in skril mrtvo truplo v zakonsko posteljo. Omenil je tudi, da je vse tri tedne spal z mrtvim truplom na isti postelji, si kuhal in opravljal vse hišne potrebščine, ne da bi bil občutil kako kesanje ali strah — Sodisce ga je spoznalo krivim in obsodilo na smrt.

Darovi:

»Glasniku« v podporo:

Čast. gosp. Janez Schuster, župnik v Bi-strici v Rožni dolini 50 kr., čast. g. Iv. Cu-derman, duhovnik, Begunje, Gorenjsko 1 gld.

Za zastavo slov. kršč.-soc. zveze:

Čast. gosp. I. Razboršek 1 gld.

Naznanilo.

Podpisani najuljudneje naznanjam, da sem se preselil z Mestnega trga v

Krojaške ulice št. 1,

in se ob enem zahvaljujem vrlim svojim na-ročnikom za izkazano mi zaupanje ter se priporočam še nadalje slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v izdelovanje vsako-vrstne obleke. Izdelujem po želji po najno-vejšem kroju trpežno in po zelo nizki ceni.

Se priporoča z velepoštovanjem

Andrej Šauli,

krojaški mojster.

Vabilo

II. rednemu občnemu zboru

I. del. konsumnega društva na Jesenicah.

ki se vrši

v nedeljo, dne 26. februv. t. l.

ob 3. uri popoldne

v prostorih društvene prodajalne na Savi.

Vspered:

1. Pozdrav načelnika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Odobritev računov za leto 1898.
5. Volitev načelnika in tajnika.
6. Volitev nadzorstva.
7. Raznosterosti.

Odbor.

Vabilo

rednemu občnemu zboru

kons. društva v Zgornjem Kašlju

ki se boče vršil

v nedeljo, dne 26. februarja t. l.

ob 4. uri popoldne

v prodajalnici kons. društva v Zg. Kašlju.

VSPORED:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Predlaganje računov za l. 1898.
5. Volitev odbora.
6. Razni nasveti.

K obilni vdeležbi vabi vse ude

Odbor.

Vabilo

izrednemu občnemu zboru

Slov. katol. del. društva v Ljubljani

ki se vrši

v nedeljo, dne 12. februarja t. l.

ob 9. uri dopoldne

v veliki dvorani Katoliškega doma, Turjaški trg št. 1.

Vspered:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Odobritev računov za leto 1898.
5. Volitev odbora.
6. Razni nasveti.

K obilni vdeležbi vabi

Odbor.

Opomba. Občni zbor bo sklepal ne gledé na število navzočih udov.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje in stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejemlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,

Martinoва cesta št. 81.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Stara mamica, se meni!

Ze leta sem izpričano izvrstna primes k bobovi kavi. Pri živčnih, srcnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetljivejša kavana pijača v stotisočih ročevinah.